

Reka iz koje može da se pije i leti i zimi

Napisao Zoran Šukić
utorak, 26 maj 2009 07:20

□

Osim što je poznata po kamenu, Hercegovina je predeo koji se odlikuje i obimnim vodenim potencijalima, ali su reke ovde tako neobične da se čas pojave, a čas nestanu u ponorima "kao da ih Bog nije ni davao". Jedna od takvih je reka Vrijeka koja teče kroz Dabarsko polje, i to svega oko dva i po kilometra, pre nego što se izgubi u ponoru mesta Ponikve.

I mada ova kraška lepotica u letnom periodu podseća na oveći potok, i kao takva je odavno postala poznata i nadaleko se pročula po svojoj lepoti, jer je njena, ničim zagadžena voda, što uobičavaju reči i ovdašnji stanovnici, "bistra kao suza" tokom celog toka i bez bilo kakve bojazni može da se pije i zimi i leti. Istina, leti se u donjem delu toka, gde je mirnija i plića, zgreje, ali je i tada bistra kao hercegovačka "ljuta lozova rakija", pa je za piće i u samom ušću u jami u Ponikvama.

Kako ističe Živko Ilić, nekadašnji mlinar, jedna specifičnost je vezana za ovu krašku lepoticu, a odnosi se na činjenicu da ona ima dva imena, jer je ljudi koji žive uz deo gde ona izvire zovu Vrijeka, dok je u drugim delovima bilećkog kraja zovu Vrioka. Zanimljivo je da su oba naziva tačna, a narod koristi onaj na koji se navikao.

"Nekada su izvoriste ove reke krasili mlinovi, čiji su vlasnici posle Drugog svetskog rata bili članovi moje porodice, Ilići, a ranije Vujovići, Pešikani, Popadići, pa se tu na mlevenje dogonilo žito sa raznih strana, čak i iz sela udaljenih i po trideset kilometara", priča osamdesetogodišnji Živko Ilić, nekadašnji mlinar.

On i njegova dva brata su, kaže on, u tri mlinice imali trinaest mesta za mlevenje žita na Vrijekoj, koje, kako dodaje, ne bi tada prodali ni da im je nuđeno po kilo zlata po svakoj, jer je jedna mlinica vredila, kako su procenjivali seljaci, "ko dva dobra imanja", a dnevno bi mlela po pet stotina kila žita zimi, a tri stotine leti kada bi rečni tok istanjio.

Šezdesetih i sedamsetih godina su obale ove reke i mlinovi bili omiljeno izletište za Stočane i Bilečane, gde bi se, priseca se stari mlinar, okretalo i po nekoliko jagnjadi na ražnju, lovila riba i pila domaća rakija, bez obzira da li su u pitanju Srbi, Hrvati ili Muslimani.

Danas su od mlinica ostale samo zidine, nad koje su se nadvile grane vrba i drugog drveća, ali i priče o nekadašnjim vremenima.

Prema jednoj od tih priča, endemična riblja vrsta "gaovica" iz Vrijeke je završavala na trpezama bogatih, pa je stizala čak do dalekog Stambola grada i njegovog svetlog sultana.

Kada je ta priča došla do sultana i on je poželeo da proba tu čudnu riblju vrstu, pa su "gaovicu" u Stambol slali nakon što bi je osušili, ali i svežu, zavijajući je u lišće jasena i smokve, kako se ne bi pokvarila i kako bi sačuvala sva svojstva, od kojih je, kaže priča, za stare sultane

najčuvenije bilo ono afrodizijačko.

Reka Vrijeka, međutim, obiluje i drugim vrstama životinjskog i biljnog svijeta, a među ribama je napoznatija pastrmka potočarka, iako je bogata i rečnim rakovima, a ima i veliki broj vidri i brojnih ptičjih vrsta, koje se mogu videti svuda duž rečnog toka, ali i u celom Dabarskom polju. Oko ove reke se, takođe, na sve strane prostire i bogato lovište, a u njemu ima najviše vukova, divljih svinja, sr

Plodno Dabarsko polje

U prostranom, kraškom, Dabarskom polju ima blizu 4.000 hektara najplodnije zemlje, što je za posni hercegovački predeo pravo bogatstvo. Ranijih godina bi se celokupno ovo polje, u jesen, zimu i proleće pretvaralo u ogromno jezero, a nabujala bi reka počela da vraća vodu nazad ispred zasićenog podzemlja i sve poplavila, pa bi se voda na Dabarskom polju znala zadržati i po nekoliko meseci. Probojem tunela Fatničko polje – Bilećko jezero i onog probijenog nešto ranije koji vodi od Dabarskog do Fatničkog polja, vode se odvode do Bilećkog jezera, pa su poplave postale prošlost, iako nisu baš sasvim ni isčezle, ali će se i taj problem rešiti uskoro, završetkom dodatnih radova na projektu Gornji horizontina i druge sitne divljači poput lisica i zečeva.

Vedran Mihojević (Blic)